

COLLECTION OF PENSION CONTRIBUTIONS: TRENDS, ISSUES AND PROBLEMS IN CENTRAL AND EASTERN EUROPE, ur. Elaine Fultz i Tine Stanovnik 2004, ILO, Budapest, 282 str.

Prikaz*

U posljednjih petnaestak godina mirovinski su sustavi postali jednom od najvažnijih tema u javnim raspravama u tranzicijskim zemljama. Na prvoj razini rasprave su vođene o materijalnom položaju umirovljenika i održivosti sustava; na načelnoj razini o načinu financiranja mirovinskih potreba, dilemama privatno/javno i interakciji između kapitalizirane mirovinske štednje i financijskih tržišta. Paradoksalno, u svim tim diskusijama gotovo se i nije spominjao jedan od ključnih elemenata u djelovanju sustava: prikupljanje mirovinskih doprinosa, učinkovitost nadležnih institucija u tom procesu i, posebno, izgubljeni prihodi zbog neurednoga ili nepotpunog plaćanja doprinosa.

Knjiga koju predstavljamo nastoji popuniti tu prazninu. U njoj se donose usporedni prikazi sustava prikupljanja, administriranja i kontrole uplata mirovinskih doprinosa u više tranzicijskih zemalja. Na temelju provedene analize, identificiranja problema i prijedloga mjera za njihovo uklanjanje u svakoj promatranoj zemlji, u knjizi se pokušavaju uočiti problemi koji postoje u svim tranzicijskim zemljama i preporučiti univerzalno primjenjive mjere koje bi mogle poboljšati mehanizam naplate mirovinskih doprinosa.

Knjiga se sastoji od sedam poglavlja. Poglavlja 3-7. posvećena su analizi stanja u pet promatranih zemalja: Hrvatskoj (Predrag Bejaković), Mađarskoj (Levente L. Máté), Poljskoj (Agnieszka Chloń-Domińczak), Rumunjskoj (Christian Toma) i Sloveniji (Karmen Vežjak, Tine Stanovnik). U prva dva poglavlja, čiji su autori urednici Elaine Fultz i Tine Stanovnik, sintetiziraju se pojedinačni prikazi. Opisuju se primijećene specifičnosti i uočavaju zajedničke značajke i problemi te se predlažu mjere za njihovo uklanjanje.

Prikazi sustava prikupljanja mirovinskih doprinosa u pojedinim zemljama strukturirani su identično – manja su odstupanja posljedica specifičnosti svake pojedine mirovinske sheme i nadležnih institucija. Dodatnu vrijednost i pogodnost za čitatelja čini pregled kratke nedavne povijesti i opis cjelokupnoga mirovinskog sustava u svim promatranim zemljama. Opisuju se, zasebno za svaku zemlju, mehanizmi prikupljanja doprinosa te relevantne institucije i njihove nadležnosti. Potom se analiziraju uzroci, razi-

* Priljeno (*Received*): 13.4.2005.

Prihvaćeno (*Accepted*): 12.5.2005.

ne i žarišta evazije te predlažu mjere za unapređenje sustava. Direktno usporedbe nisu uvijek moguće bez uzimanja u obzir specifičnosti sustava u svakoj promatranoj zemlji. Ipak, mjere za poboljšanje procesa naplate doprinosa, npr. za:

- restrukturiranje velikih sektora u državnom vlasništvu, poput zdravstvene zaštite, željeznice ili rudarstva,
- za ekipiranje mjerodavnih institucija educiranim, treniranim i motiviranim osobljem,
- za pojačanje kontrole malih kompanija koje često ne registriraju sve svoje zaposlenike ili pak plaćaju doprinose na niže osnovice od stvarnih,
- za uklanjanje ili barem minimiziranje intervencija u sustav radi dnevnopolitičkih ciljeva,

nisu, kao što bi čitatelj mogao pomisliti, preporuke koje se izrijeком odnose na Hrvatsku. To su, redom, mjere koje se (uz ostale) preporučuju u Poljskoj, Rumunjskoj, Mađarskoj i Sloveniji. To pokazuje da se neki zajednički problemi i preporuke kojima bi se mogao unaprijediti sustav mogu prepoznati/primijeniti u svim tranzicijskim zemljama.

Ujedno, time je omogućena sinteza svih zapažanja u pojedinim zemljama na načelnoj razini. U prva dva poglavlja knjige Fultz i Stanovnik pokušavaju uočiti sve zajedničke procese i probleme koji se mogu prepoznati unatoč razlikama u strukturi sustava i nadležnosti relevantnih institucija. Posebno se pokušava rangirati uspješnost promatranih zemalja u smislu efikasnosti prikupljanja mirovinskih doprinosa. Zanimljivo je da se po jednoj od primijenjenih metoda (koja efikasnost prikupljanja doprinosa iskazuje u odnosu na BDP) Hrvatska nalazi na prvome mjestu među promatranim zemljama. Ipak, kako ističe i autor hrvatskog priloga Predrag Bejaković i urednici, taj podatak treba uzeti s rezervom jer su službene procjene BDP-a u Hrvatskoj vjerojatno niže od stvarnog iznosa.

Vrijedan je doprinos knjizi i lista od sedam smjernica koje se, prema mišljenju autora, mogu formulirati kao putokaz vladama i socijalnim partnerima u svim tranzicijskim zemljama na putu prema povećanju stope naplate mirovinskih doprinosa. Umjesto nabrojavanja tih smjernica, čitatelje radije pozivamo da sami posegnu za ovom vrijednom knjigom i upoznaju se s njezinim rezultatima. Analiza navedenih smjernica, njihova prilagodba, razrada, plan operacionalizacije i primjena zadaća su nadležnih institucija, istraživača i stručne javnosti.

Svima njima ovu knjigu toplo preporučujemo.

Damir Bakić
Prirodoslovno-matematički fakultet